

Utrikesdepartementet

Vår referens/dnr:

cun

Er referens/dnr:

UD2022/12161

2022-10-28

Remissvar

Europeiska kommissionens förslag till ett krisinstrument för den inre marknaden

Svenskt Näringsliv tackar för att vi har beretts tillfälle att kommentera rubricerade remiss och vill lämna följande synpunkter:

Sammanfattning

- Svenskt Näringsliv ställer sig negativ till EU-kommissionens förslag till ett krisinstrument. För att krisinstrumentet ska vara till fördel i nästa kris anser vi att det endast ska fokusera på de delar som stärker den inre marknaden genom att se till att de fria rörligheterna fungerar i en kris.
- Svenskt Näringsliv anser att de krav som ställs på medlemsländerna i artiklarna 16–19 är bra, men det måste klargöras att dessa inte på något sätt får begränsa de skyldigheter att främja den fria rörligheten som redan gäller enligt EU-fördraget. Även om artikel 16 tar sikte på generella krav på åtgärder som kan begränsa den fria rörligheten för att adressera en inre marknads nödsituation så anser vi att det av denna bör framgå att eventuella åtgärder som införs måste vara proportionerliga vad gäller balansen mellan mål och de åtgärder som ska vidtas.
- Förslaget är för långtgående i alla delar:
 - o Omfattning: Referenser till leveranskedjor (*supply chains*) måste strykas för att renodla instrumentet till ett krisinstrument. Olika hinder i leveranskedjor är en del av företagets vardag på en global marknad och kräver situationsanpassade åtgärder och bör därför inte omfattas av ett krisinstrument.
 - o Beredskapsstadiet: Förslaget skapar de facto tvingande informationsinhämtning. För att kunna möta kravet att sätta ett ramverk kommer medlemsländerna att behöva skapa ett nationellt krav på information från företag trots att förslaget stipulerar frivillig informationsinlämning från de senare. Svenskt Näringsliv ser att det finns en stor risk för nationell överimplementering.

- Övervakningsstadiet: Det bör förtydligas att strategiska reserver endast omfattar företag med dylikt leveransavtal till medlemslandet, inte alla företag som finns på territoriet. Här faller en stor börda på företag när medlemsländer ska bygga upp sina strategiska reserver. Det innebär ökade kostnader för företag att ha system som kan ställa om och efterleva begäran i händelse av kris.
- Krisstadiet: EU-kommissionen får alltför stora befogenheter och förslaget är alltför ingripande i företagets verksamhet och rätt till affärshemligheter. Svenskt Näringsliv ifrågasätter om EU-kommissionen har både mandat och kunskap att föreslå prioriterade ordrar.

Allmänna synpunkter

Svenskt Näringsliv uppskattar att EU-kommissionen vill förbättra rörligheten på den inre marknaden även i kristider. För svenska företag är en välfungerande inre marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital ovärderlig. Olika medlemsländers reaktioner på Covid-19-pandemin och Rysslands invasionskrig i Ukraina visar att den fria rörligheten på den inre marknaden måste värnas. Att värna den fria rörligheten på den inre marknaden är EU-kommissionens ambition med förslaget. Dock riskerar flera av åtgärderna i det presenterade förslaget att få motsatt effekt och att skada europeiska företag samt innebär i vissa fall begränsningar av näringsfriheten och utmanar marknadsekonomiska principer. Svenskt Näringsliv ställer sig därför negativ till EU-kommissionens förslag till ett krisinstrument. För att krisinstrumentet ska vara till fördel i nästa kris anser vi att det endast bör fokusera på de delar som stärker den inre marknaden genom att se till att de fria rörligheterna fungerar i en kris.

Svenskt Näringsliv vill framhålla att legalitetsprincipen ska beaktas i samband med det föreslagna regelverket. Den interna balansen mellan EU:s institutioner måste beaktas så att inte makt förskjuts till EU-kommissionen på ett generellt och otydligt sätt. Det är nödvändigt för att bibehålla ansvarsfördelningen och förutsägbarheten inom EU.

En viktig principiell fråga är huruvida offentliga ingripanden och kontroll i den omfattning som är nu föreslås är förenliga med EU-fördragen. Att EU-kommissionen ges mandat att utse strategiska resurser, kritiska varor och tjänster samt till och med begränsa den fria rörligheten för dessa i samband med kris innebär att EU:s grundläggande värden kring den inre marknaden får ge vika. I stället anser Svenskt Näringsliv att *Single Market Emergency Instrument* (SMEI) ska fokusera på bestämmelser som syftar till att uppnå det ursprungliga ändamålet, att säkerställa fri rörlighet för varor, tjänster och personer, även i tid av kris. Att upprätthålla dessa grundläggande friheter även i kris skapar en robust marknad som möjliggör för företag att fortsätta sin produktion och behålla anställda i tjänst.

EU-kommissionen och medlemsländerna måste ha ett större förtroende för den inre marknaden och dess marknadsekonomiska funktionssätt. Vi ser en oroande trend att olika typer av kritiska varor träffas av den här typen av regelkrav, exempelvis i *European Chips*

Act (ECA). Fria, välfungerande och dynamiska marknader riskerar att bli mer begränsade och stela. Den överhängande risken att produktionen vid händelse av kris läggs om och att avtal inte kan efterlevas av den europeiska avtalsparten, riskerar att hämma viljan hos utländska aktörer att handla med och investera i EU. Svenskt Näringsliv motsätter sig regler som kan skada EU:s handelsrelationer med tredjeland samt begränsa investeringsviljan, mer specifika kommentarer avseende relevanta artiklar i detta avseende ges i avsnittet med särskilda synpunkter.

Förslaget är alltför långtgående när tillämpningsområdet sträcker sig till att även omfatta företagens leveranskedjor. Svenskt Näringsliv avstyrker en sådan bred omfattning av krisberedskap på gemensamhetsnivå. Det har Svenskt Näringsliv och andra europeiska näringslivsorganisationer även framhållit vid olika samråd med EU-kommissionen i samband med framtagandet av det aktuella förslaget. Dock anser vi inte att de farhågor som framställts från näringslivet och andra håll vid samråden under framtagandet av förslaget har beaktats.

Upprättande av strategiska reserver innebär någon form av gemensam lagringsförmåga av strategiska produkter och tjänster. Svenskt Näringsliv ställer sig mycket kritisk till detta av många skäl. Om en beredskapsförmåga ska utvecklas är det ett nationellt åtagande. Förslaget innebär stora åtaganden både för det enskilda företaget och den aktuella sektorn, det riskerar att medföra omfattande kostnader som kan komma att snedvrider konkurrensen. Med beaktande av solidariteten mellan medlemsländerna pågår ett omfattande arbete med att stärka Sveriges robusthet genom näringslivets roll inom totalförsvaret med mera, som måste ges företräde framför EU-åtaganden i dessa frågor.

Av samma skäl finns en stor risk förknippad med att överföra den efterfrågade informationen till EU-kommissionen eftersom det kan vara alltför känsligt såväl säkerhetspolitiskt som affärsmässigt för det enskilda företaget, som kan lida ekonomisk skada om känsliga uppgifter röjs. Den information som samlas in kan tänkas utgöra information som påvisar vissa svagheter som EU kan tänkas ha vad gäller försörjning av vissa varor och tjänster, den informationen kan vara intressant för främmande makt eller andra aktörer att få del av. Svenskt Näringsliv efterfrågar ett förtydligande av EU-kommissionen hur de har tänkt kring hur den här informationen ska lagras och skyddas från intrång och risken om att den kan hamna i orätta händer.

Det som hände under Covid-19-pandemin var att medlemsländer inte respekterade principen om den fria rörligheten som redan finns uttryckt i EU-fördraget. Det var alltså inte avsaknad av lagstiftning som ledde till de svårigheter och hinder som företag upplevde på den inre marknaden, och det är därför tveksamt om ytterligare lagstiftning, som inte nämner något om konsekvenserna för ett medlemsland som bryter mot principen, är lösningen inför framtida kriser. I det sammanhanget ter det sig underligt att det i krisinstrumentet finns möjlighet att utdöma böter för företag som inte lever upp till uppställda krav men inga sanktioner mot medlemsländer som inte uppfyller artiklar 16–19.

Med tanke på att krisinstrumentet avser att täcka alla tänkbara uppkommande kriser ser vi en risk att flera krisstadier kommer att kunna vara aktiverade samtidigt på flera olika områden. Ett företag kan tänkas ingå i flera så kallade strategiska värdekedjor och således omfattas av krisinstrumentet i olika stadier. Då uppstår en risk att företaget ständigt blir överhopat av olika informationskrav från kriser i övervakningsstadiet. Om någon kris samtidigt befinner sig i krisstadiet så ökar trycket än mer, dessutom med risk för böter. Att

lägga dessa krav på företag som samtidigt har ansvar för sina anställda och att bedriva sin verksamhet vidare finner Svenskt Näringsliv verklighetsfrånvänt och riskerar att hämma den frivilliga beredskap som företagen visade under Covid-19-pandemin.

I krisstadiet sätter sig EU-kommissionen dessutom i en styrposition gentemot företagen något som Svenskt Näringsliv avstyrker då det inte stämmer överens med marknadsekonomiska principer och tar inte hänsyn till äganderätten.

Särskilda synpunkter

I artikel 1 punkt 1 bör "*ensuring the availability of goods and services of strategic importance*" strykas för att renodla instrumentet till ett krisinstrument.

Skrivningen i artikel 1 punkt 4 att EU-kommissionen kan erhålla all nödvändig kunskap är alltför vid och skapar onödig oro om vilken typ av information som avses. Det är förståeligt att det behöver finnas en viss flexibilitet i regelverket eftersom det är svårt att förutspå hur en framtida kris kommer ta sig uttryck. Skrivningarna i punkt 4 innebär dock alltför långtgående möjligheter för EU-kommissionen att införskaffa all typ av relevant information som kan anses vara nödvändig för att efterleva kraven i regelverket. Rätten för EU-kommissionen är varken preciserad eller avgränsad och det blir otydligt för mottagaren hur långtgående befogenheten är i praktiken. Detta innebär en stor rättsosäkerhet. För att åtgärda bristen föreslås i första hand att punkten stryks i sin helhet.

I artikel 2 punkt 1 bör referensen till leveranskedjor (*supply chains*) strykas för att renodla instrumentet till ett krisinstrument. Olika hinder i leveranskedjor är en del av företagets vardag på en global marknad och kräver situationsanpassade åtgärder och bör därför inte omfattas av ett krisinstrument.

Artikel 3: Det saknas en definition av "*economic operator*" vilket skapar stor osäkerhet avseende vilka ekonomiska aktörer som omfattas av SMEI, exempelvis framgår inte om plattformar ska omfattas av krisinstrumentet. Att *economic operator* inte är definierat skapar osäkerhet kring omfattningen av förordningen, till exempel om utländska företag som etablerar sig på den inre marknaden, på samma grunder som europeiska företag, omfattas av åtgärderna som kan vidtas i övervakningsstadiet och krisstadiet. Det kan påverka attraktionen av utländska företag till EU.

Det saknas även en definition av "*significant incidents*" som används i till exempel artikel 4 punkt 4(b) samt artikel 8 punkt 1. Att introducera ytterligare ett krisbegrepp kan bli förvirrande för såväl myndigheter med anmälningsansvar som företag som eventuellt kan omfattas. Svenskt Näringsliv anser att hänvisningarna till "*significant incidents*" bör strykas eller att begreppet ges en tydlig definition.

Artikel 3 punkt 1: Det är förståeligt att definitionen av "kris" är bred men det borde även läggas till i definitionen att en händelse ska ha en "signifikant påverkan på den inre marknaden" för att utgöra en kris som omfattas av instrumentet.

Artikel 4: Den rådgivande gruppens roll behöver tydliggöras och förstärkas. Dessutom behöver näringslivets deltagande i styrningsmodellerna säkerställas.

Artikel 4 punkt 3: Det är viktigt att precisera att EU-kommissionen ska (*shall*) bjuda in *economic operators* till den rådgivande gruppens möten som observatörer. Dessutom borde även företagsorganisationer läggas till (*business and stakeholder organisations*) för att säkerställa att näringslivets erfarenhet och synpunkter tas i beaktning.

Artikel 4 punkt 5: EU-kommissionens befogenheter är svåröverskådliga och osäkra när den rådgivande gruppens åsikter inte väger tillräckligt tungt i aktiveringen av övervakningsstadiet.

Artikel 4 punkt 6: Ekonomiska aktörers roll i övervakningsstadiet bör även inkluderas vid krisläge på samma sätt som i övervakningsstadiet, jämför artikel 4 punkt 5(c).

Artikel 5: *Central liaison offices* bör ha ett ansvar för att tillse att det finns en nationell kontaktpunkt (*Single point of contact*) och hålla kontakt med dem för effektivt tillhandahållande av information till berörda myndigheter, företag och allmänheten.

Artikel 8 punkt 2: Artikel 8 är viktig eftersom den lägger fast ett ansvar för sekretess.

Artikel 10 punkt 1 och 2: Förslaget lägger för stort mandat hos EU-kommissionen. EU-kommissionen bör följa den rådgivande gruppens rekommendation, eller annars motivera varför man avviker från rekommendationen.

Artikel 11 punkt 1–3: Förslaget skapar de facto tvingande informationsinhämtning. För att kunna möta kravet att lämna information kommer medlemsländerna att behöva skapa ett nationellt krav på information från företag trots att förslaget stipulerar frivillig informationsinlämning från de senare. Svenskt Näringsliv ser att det finns en stor risk för nationell överimplementering.

Artikel 11 punkt 3: Innebörden av "*shall set up and maintain an inventory*" handlar inte bara om att göra en förteckning utan denna ska också upprätthållas (*maintain*) vilket kan föranleda att nationella krav införs på företagen att inte bara lämna information om detta en gång utan att det kan behöva ske återkommande. Här ser vi en stor risk att de företag som redan lagt resurser på krisberedskap är de som också kommer att få ytterligare bördor.

Artikel 11 punkt 5: Trots att artikeln avser att begränsa den administrativa bördan för företagen är skrivningen alltför svag för att utgöra ett skydd mot överdrifter. Likaså tidsramen under vilken medlemsländerna ska förmedla informationen till EU-kommissionen kommer att skapa ytterligare press på företag.

Dessutom utgör kraven i artikel 11 punkterna 3 och 4 om att inventera och insamla information från företag, och sedan diskutera densamma i den rådgivande gruppen, enligt punkt 6, en risk för företagen och även en säkerhetsrisk för medlemslandet. Klart är att informationen som avses kan utgöra företagshemligheter varför det bör läggas ett tydligt ansvar på mottagaren av informationen. I artikel 9 i [direktivet om företagshemligheter](#) finns

en ansvarsregel när det gäller sådan information som man får del av via domstolsförfaranden som Svenskt Näringsliv anser ska gälla även här.

Artikel 12 punkt 2: Svenskt Näringsliv anser att det bör förtydligas att de ”*strategic reserves*” som omnämns begränsas till att omfatta de reserver som medlemsländernas myndigheter har tillgång till. Reserver som tillhör företag ska inte omfattas, med mindre att det aktuella företaget har ett sådant leveransavtal med medlemslandet. Endast det faktum att varor befinner sig inom ett medlemslands territorium ska inte utgöra skäl nog för ett medlemsland att begära ut information. Krav på informationsdelgivning i enlighet med artikel 12 punkt 2 kan vi inte acceptera då de inte är förenliga med varken kommersiell sekretess eller nationell sekretess och säkerhet. Att dela den typen av information är ännu känsligare i en turbulent marknad som riskerar att eskalera till en kris.

Artikel 12 punkt 3: Det bör förtydligas att detta endast omfattar företag med dylikt leveransavtal till medlemslandet, inte alla företag som finns på territoriet. Här faller en stor börda på företag när medlemsländer ska bygga upp sina strategiska reserver. Det innebär ökade kostnader för företag att ha system som kan ställa om och efterleva begäran i händelse av kris. Dessutom riskerar det att skapa en snedvridning i konkurrensen när särskilda leverantörer pekas ut på förhand.

Artikel 12 punkt 6: Förslaget ger EU-kommissionen rätt att i samarbete med medlemsländer via en genomförandeakt förmå medlemsländerna att lagerhålla produkter. I den mån detta innefattar lagerhållning hos företag bör även kompensation för lagerhållning omnämnas i förslaget.

Artikel 13: Artikel 13 är otydlig och behöver förtydligas, bland annat i hur de olika kriterierna förhåller sig till varandra och hur de viktas.

Artikel 14 punkt 5: Listan som EU-kommissionen upprättar över varor och tjänster som omfattas av krisen utgör känslig information och det bör förtydligas att den hanteras med hänsyn till sekretess och nationers säkerhetsintressen. I artikel 14 punkt 5, andra stycket, ges EU-kommissionen mandat att anta en genomförandeakt genom två alternativa procedurer men det är oklart när vilken procedur ska tillämpas.

Artikel 15: Svenskt Näringsliv ställer sig frågande till varför kraven i punkt 1 om förlängning av krisstadiet till synes är lägre än kraven för att avaktivera krisstadiet i punkt 2, jämför ”*the Commission considers*” med ”*where the advisory group has concrete and reliable evidence*”.

Artiklarna 16–19: Svenskt Näringsliv ställer sig positiv till att det ställs krav på medlemsländerna beträffande de åtgärder som de vidtar i en kris, men det bör klargöras att dessa inte på något sätt får begränsa de skyldigheter att främja den fria rörligheten som redan gäller enligt EU-fördraget. Även om artikel 16 tar sikte på generella krav på åtgärder som kan begränsa den fria rörligheten för att adressera en inre marknads nödsituation så anser vi att det bör framgå att eventuella åtgärder som införs måste vara proportionerliga vad gäller balansen mellan mål och de åtgärder som ska vidtas. Det innebär konkret att det alternativ som innebär lägst kostnader och enklast tillämpning för företagen givet syftet ska beslutas om. Proportionalitet finns förvisso inskrivet i fördraget men bör särskilt uppmärksammas.

Artikel 16 punkt 3: Den skrivning som anges tar endast sikte på den administrativa bördan och inte den totala bördan. Begrepp som "*undue*" och "*unnecessary*" är otydliga och kan i princip alltid rundas.

Artikel 21: För att skapa ett kort och snabbt informationsflöde föreslår Svenskt Näringsliv att *Single Point of Contact* ska vara kopplade till *liaison offices*.

Artikel 22: Svenskt Näringsliv ställer sig positivt till en samordningsfunktion, men med flera kontaktpunkter på flera nivåer blir det otydligt vart man egentligen ska vända sig.

Artikel 24: Svenskt Näringsliv anser att EU-kommissionen får alltför stora befogenheter och åtgärderna är alltför ingripande i företagets verksamhet och rätt till affärshemligheter. Informationen kan delges frivilligt enligt punkt 1 men om så inte sker kan EU-kommissionen avkräva informationen. Vari ligger då frivilligheten? Det är inte längre frivilligt för företag att lämna ifrån sig information. Det får inte vara fråga om mer information än det som är nödvändigt för syftet och därför måste målet vara snävt formulerat.

Artikel 25: Svenskt Näringsliv vill understryka att det är otroligt viktigt att företagshemligheter inte går förlorade. I artikel 9 i [direktivet om företagshemligheter](#) finns en ansvarsregel när det gäller sådan information som man får del av via domstolsförfaranden. Det skulle vara fruktbart att ha något mer konkret, liknande artikeln i nämnda direktiv, för att lägga fast ett tydligt ansvar för den som tar emot information.

Artikel 26: Svenskt Näringsliv tillstyrker de synpunkter som framförs i Kommerskollegiums remissvar under rubrik *7 Omnibusförslagen/marknadskontroll*, med tillägget att referenser till '*common specifications*' i artikeln måste strykas för att värna den nya metodens funktionssätt, tillika ett innovationsvänligt regelverk i EU.

Artikel 27: Artikeln är oproportionerlig och Svenskt Näringsliv anser att den i första hand ska strykas i sin helhet. I andra hand måste punkter 2, 4, 5 och 6 strykas. Svenskt Näringsliv ifrågasätter om EU-kommissionen har både mandat och kunskap att föreslå denna typ av prioriteringar.

Beroende på hur prioriterade order tar form, kan det skada EU:s handelsrelationer med tredjeland. Ifall en order ska prioriteras för den inre marknaden framför ingångna avtal om export till tredjeland lär det ta form av en exportrestriktion. Trots att den juridiska grunden troligtvis finns för EU att införa sådana enligt sina åtaganden inom WTO (GATT) och sina frihandelsavtal så innebär det en stor risk ifall instrumentet missbrukas. Det skapar en oförutsägbarhet i handeln mellan EU och tredjeland och ökar också risken för motreaktioner med negativ inverkan på internationell handel- vilket i längden kan få motsatt effekt och skada tillgång på kritiska material till EU. I tider när europeiska företag behöver diversifieringsmöjligheter är det heller inte rätt signal att sända ut till våra handelspartners.

Artikel 28: Artikeln är oproportionerlig och måste strykas i sin helhet och följaktligen även artiklar 29–30 som härrör från artikel 28.

Artikel 31: Artikeln behöver följaktligen omformuleras att inte referera till artikel 28, utan ge företag en generell rätt att uttala sig i förhållande till åtgärder de omfattas av i samband med riskinstrumentet.

Artikel 32: Svenskt Näringsliv förordar solidaritet och en effektiv användning av resurser i ett krisläge men i linje med att Svenskt Näringsliv inte anser att förslaget ska omfatta strategiska reserver såsom föreslås i artikel 12 anser vi att artikel 32 formuleras om.

Artikel 33: Artikeln måste strykas i sin helhet då den är orimligt långtgående. Även om det rör sig om rekommendationer bör EU-kommissionen respektera legalitetsprincipen.

Del 5 Upphandling: Det är bra att SMEI hanterar koordineringen av en eventuell upphandling i kris. En gemensam upphandling från EU kan vara både bra och dåligt. För produkter som vaccin så funkar det men det gäller inte alla produktkategorier, till exempel för halvledare och andra högt specialiserade och diversifierade produkter så är det en närmast omöjlig uppgift.

Artikel 40 punkt 3: Skrivningen är otydlig Tvingande datadelning vid kris/nödsituation fångas upp i dataakten (COM(2022)68 final) kapitel 5. Här är det viktigt att ha ett sammanhållet ramverk. Avser SMEI att föreskriva ytterligare krav (lex specialis) på tvingande B2G datadelning? Information som företagen i så fall måste dela får endast avse sådan nödvändig information som företagen får och kan (med anledning av regler om dataskydd, IP rättigheter och konkurrenslagstiftning) dela. Proportionerliga och ändamålsenliga regler är viktiga, och det måste säkerställas att endast *"need to have"* och inte också *"nice to have"* information efterfrågas.

Artikel 41: För att skapa ett effektivt samarbete och omedelbar tillgång till information behövs utan tvekan digitala verktyg och en digital infrastruktur. Dock är det oklart om EU-kommissionen redan har en särskild modell i åtanke och om nämnda verktyg och infrastruktur är avsedda att hålla berörda företag, privatpersoner, sektorer eller regioner informerade under en kris.

Ärendet har föredragits av Cemille Üstün.

För Svenskt Näringsliv,

Anna Stellingner